

INVENTARIZACIJA OGROŽENIH VRST PTIC V STENAH NA OBMOČJU KRAŠKEGA ROBA

(zaključno poročilo)

julij 2000

VSEBINA

- 1 PREGLED KRAŠKEGA ROBA IN DOKUMENTIRANJE VSEH OBSTOJEČIH IN POTENCIALNIH PLEZALIŠČ
 - 1.1 MATERIAL IN METODE
 - 1.2 PREGLED STEN NA KRAŠKEM ROBU, KJER SO OBSTOJEČA IN POTENCIALNA PLEZALIŠČA
 - 1.3 OPISI IZBRANIH STEN
 - 1.3.1 Stena nad vasjo
 - 1.3.2 Babna
 - 1.3.3 Velika stena
 - 1.3.4 Velika stena-desni del
 - 1.3.5 Mišja peč
 - 1.3.6 Črnikalska stena
 - 1.3.7 S7
 - 1.3.8 Podpeška stena
 - 1.3.9 Štrkljevica
 - 1.3.10 Veli Badin
- 2 POPIS GNEZDILK V STENAH KRAŠKEGA ROBA, KJER SO OBSTOJEČA IN POTENCIALNA PLEZALIŠČA
 - 2.1 MATERIAL IN METODE
 - 2.2 REZULTATI POPISA PTIC PO POSAMEZNIH STENAH
 - 2.2.1 Stena nad vasjo
 - 2.2.2 Babna
 - 2.2.3 Velika stena
 - 2.2.4 Velika stena-desni del
 - 2.2.5 Mišja peč
 - 2.2.6 Črnikalska stena
 - 2.2.7 S7
 - 2.2.8 Podpeška stena
 - 2.2.9 Štrkljevica
 - 2.2.10 Veli Badin
- 3 NARAVOVARSTVENO OVREDNOTENJE PODATKOV IN PRIPOROČILA ZA USKLAJEVANJE INTERESOV PLEZALCEV Z VAROVANJEM PTIC
 - 3.1 UVOD
 - 3.2 NARAVOVARSTVENO OVREDNOTENJE REZULTATOV
 - 3.2.1 Naravovarstvena obravnava posameznih vrst
 - 3.2.2 Naravovarstvena obravnava posameznih sten
 - 3.2.3 Za ptice zelo pomembne stene
 - 3.2.4 Za ptice pomembne stene
 - 3.2.5 Za ptice manj pomembne stene

1 PREGLED KRAŠKEGA ROBA IN DOKUMENTIRANJE VSEH OBSTOJEČIH IN POTENCIALNIH PLEZALIŠČ

1.1 MATERIAL IN METODE

V mesecu oktobru in novembru je bilo pregledano celotno območje Kraškega roba z namenom dokumentiranja obstoječih in potencialnih plezališč. Potencialna plezališča so bila določena na osnovi pogovorov s plezalci, oziroma po kakršnih koli, na terenu ugotovljenih sledovih plezanja v stenah, t.j. po prisotnosti plezalskih rekvizitov (klini, svedrovci, verige, zanke...).

V vseh stenah, kjer je bila izražena želja po plezanju s strani plezalcev, smo kasneje našli sledove plezanja.

Za vsako steno posebej smo ocenili njene osnovne karakteristike (ekspozicija, višina, naklon). Ocenjevali smo tudi aktualnost iz plezalskega vidika in sicer na podlagi pogovorov s plezalci, sledovih na terenu (shojen dostop do smeri in vznožja stene, magnezija po oprimkih v steni, število in opremljenost smeri)

1.2 PREGLED STEN NA OBMOČJU KRAŠKEGA ROBA, KJER SO OBSTOJEČA IN POTENCIALNA PLEZALIŠČA

Na podlagi zgornjih kriterijev je bilo izločenih 10 skalnih sten.

ime stene:	šifra:	status:	y	koordinate	x
Stena nad vasjo	S1	obstoječe plezališče	541135		504820
Babna	S2	obstoječe plezališče	541145		504825
Velika stena	S3	obstoječe plezališče	541160		504825
Desni del velike stene	S4	obstoječe plezališče	541155		504805
Mišja peč	S5	obstoječe plezališče	541170		504775
Črnikalska stena	S6	obstoječe plezališče	541310		504580
–	S7	potencialno plezališče	541365		504525
Podpeška stena	S8	potencialno plezališče	541515		504280
Štrkljevica	S9	potencialno plezališče	541510		504210
Veli Badin	S10	potencialno plezališče	541590		503535

Tabela 1: Seznam izločenih sten na območju Kraškega roba. Za vsako steno je navedena kratica, ki se uporablja v tem poročilu, status glede na pojavljanje plezanja v času popisa in koordinate njenega središča.

Zadnje štiri stene (S7-S10) se nahajajo v t.i. desnem delu Kraškega roba, za katerega velja prepoved plezanja (Odredba o prepovedi vznemirjanja zavarovanih vrst ptic na območju Kraškega roba, Uradni list RS, št. 22/99). Ker so v večini od njih prisotni sledovi plezanja, so uvrščene med potencialna plezališča. Kot desni del Kraškega roba navajamo območje vzhodno od železniškega useka na vasjo Črni Kal.

1.3 OPISI IZBRANIH STEN

1.3.1 Ime stene: **Stena nad vasjo (S1)**

Lokacija

Stena se nahaja na severi strani vasi Osp. Dostop je urejen skozi vas mimo cerkve do vznožja stene.

Opis

Stena je obrnjena proti jugu in je na najvišjem delu visoka okoli 35 metrov. Prepoznamo jo po značilni okrogli luknji v zgornjem delu, ki ima v premeru več metrov. Levi del stene je še deloma porasel z bršljanom, drugod pa je bršljan po večini očiščen. Opazne so tudi ruševine hiš, ki so se z eno stranico dotikale stene. Stena je navpična in mestoma previsna, vznožje stene je deloma zakrito z drevjem.

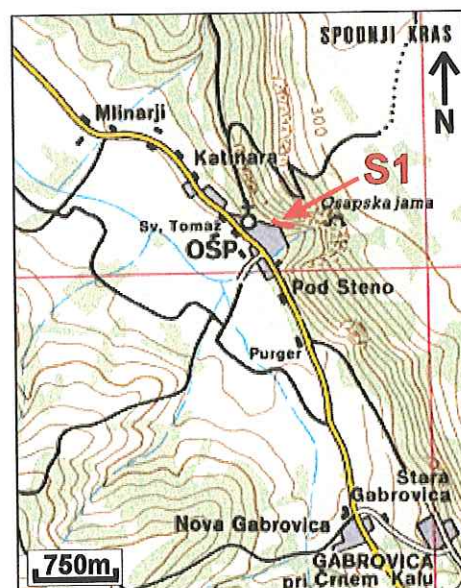
Aktualnost iz plezalskega vidika:

V steni potekajo številne plezalne smeri. Večina jih je v sredinskem in desnem delu. V glavnem so dobro opremljene s svedrovci in namenjene t.i. prostemu plezanju. Plezanje poteka preko celega leta. Prve plezalne smeri so v tej steni nastale v drugi polovici osemdesetih let. Do danes je v njej nastalo 25 plezalnih smeri.

Slika 1: Fotografija Stene nad vasjo

Slika 2: Položaj stene nad vasjo na karti

1.3.2 Ime stene: **Babna (S2)**

Lokacija:

Stena se nahaja 200 metrov severovzhodno od vasi Osp. Dostop do stene je po poti iz Ospa mimo vznožja Stene nad vasjo.

Opis:

V centralnem delu je stena obrnjena proti jugu, njen levi in desni del pa sta obrnjena proti JJV. Višina stene je okrog 50 metrov. Gre za navpično, pretežno previsno steno, z značilno rumeno obarvanostjo skal.

Aktualnost iz plezalskega vidika:

V steni so prve smeri nastale v začetku osemdesetih let, danes pa je prek celotne stene speljanih okrog 50 plezalnih smeri. Smeri potekajo do zgornjega roba stene. Stena sodi med enega od treh najbolj obiskanih plezališč na področju Kraškega roba. Plezanje poteka preko celega leta, najintenzivnejše pa je od jeseni do pomladi. Zaradi množičnega obiska je vegetacija ob vznožju stene močno okrnjena.

Slika 3: Fotografija Babne

Slika 4: Položaj Babne na karti

1.3.3 Ime stene: **Velika stena (S3)**

Lokacija:

Stena se nahaja 300 metrov severovzhodno od Ospa. Dostop do stene je po poti, ki se začne ob mostu čez Osapsko reko in se nadaljuje po stezi ob njenem levem bregu.

Opis:

Je največja stena na Kraškem robu. V spodnjem levem delu se nahaja jama imenovana Jama Grad. Lahko jo okvirno razdelimo na dva dela. Osrednji, najvišji del, ki je visok okrog 120 metrov in obrnjen proti jugozahodu in levi, nižji del, ki je obrnjen proti jugovzhodu. Osrednji del je praktično v celoti previsen in zato dobro zaščiten pred padavinami.

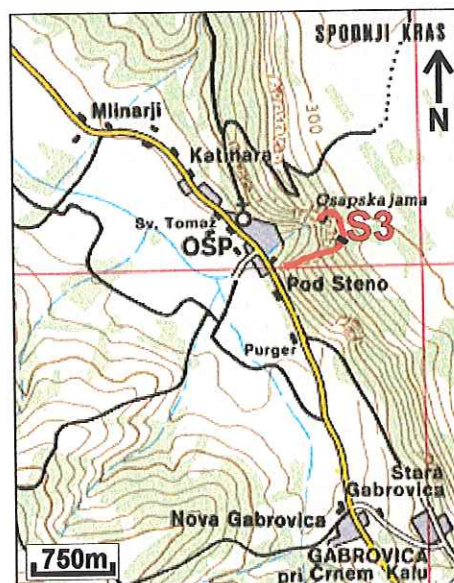
Aktualnost iz plezalskega vidika:

Prva smer je v steni nastala leta 1977. Dva italijanska alpinista sta opremila smer imenovano Stara, ki poteka po sredi osrednjega dela. Plezanje pa se je najmočnejše razmahnilo v začetku osemdesetih let. Danes je v steni okrog trideset plezalnih smeri. Nekatere so namenjene prostemu plezanju, v ostalih pa gre za t.i. tehnično plezanje. Smeri so po večini dolge več raztežajev, zato se v njih plezalci zadržujejo dlje časa. Najprimernejši čas za plezanje v omenjeni steni je od jeseni do pomladi, pleza pa se preko celega leta.

Slika 5: Fotografija Velike stene

Slika 6: Položaj Velike stene na karti

1.3.4 Ime stene: **Velika stena – desni del (S4)**

Steno uvrščam kot samostojno zaradi popolnoma drugačne ekspozicije kot jo imajo preostali deli Velike stene. Poleg tega za desni del velja drug varstveni režim. (Odredba o prepovedi vznemirjanja zavarovanih vrst ptic na območju Kraškega roba, Uradni list RS, št. 22/99)

Lokacija:

Stena se nahaja 150 metrov vzhodno od Ospa, vzhodno od poti, ki vodi do Velike stene. Dostop je po poti, ki so jo ob vznožju Velike stene in njenega desnega dela naredili plezalci.

Opis:

Stena ima značilno severovzhodno ekspozicijo in je zaradi tega ena najhladnejših na območju Kraškega roba. Je navpična in ima v levem spodnjem delu značilen previs trikotne oblike, čez katerega je speljana plezalna smer imenovana Sarkofag. Stena sicer ni previsna, zato v njej za razliko od preostalih delov Velike stene ne najdemo rumene obarvanosti skal.

Aktualnost iz plezalskega vidika:

Prva plezalna smer imenovana Italijanska, je nastala leta 1979 v njenem sredinskem delu, večina ostalih smeri pa je nastala v začetku osemdesetih let. Danes je v steni okrog 15 plezalnih smeri, ki se plezajo tako prosto, kot v alpinističnem slogu. Za razliko od ostalih sten na Kraškem robu je v omenjeni steni premrzlo za plezanje v zimskem obdobju, v ostalih letnih časih je temperatura za plezanje primerna. V sredini devetdesetih let se je veliko število smeri nanovo opremilo s svedrovci, kar je bistveno povečalo njihov obisk.

Slika 7: Fotografija desnega dela Velike stene

Slika 8: Položaj desnega dela Velike stene na karti

1.3.5 Ime stene: Mišja peč (S5)

Lokacija:

Stena se nahaja 500 metrov jugozahodno od Ospa. Dostop do stene se od Ospa nadaljuje kakih 250 metrov po cesti proti Črnemu Kalu, nato levo po kolovozu kakih 150 metrov in navzgor po poti pod steno.

Opis:

Stena je značilne amfiteatralne oblike je nastala z udorom. Visoka je dobrih 30 metrov in vseskozi močno previsna. Zanja je značilna rumena obarvanost po celotni površini. Njen osrednji del je obrnjen proti jugozahodu, levi del proti jugovzhodu, desni pa proti severozahodu.

Aktualnost iz plezalskega vidika:

Prve smeri so nastale v Mišji peči leta 1986, po letu 1987 pa jih je začelo nastajati vse več. Danes jih je preko sto. Plezanje poteka preko celega leta. Nasploh velja danes Mišja peč za enega izmed najbolj obiskanih plezališč v Sloveniji in ne le na Kraškem robu. V steni praktično ni predela, po katerem ne bi potekale plezalne smeri.

Slika 9: Fotografija Mišje peči

Slika 10: Položaj Mišje peči na karti

1.3.6 Ime stene: Črnikalska stena (S6)

Lokacija:

Stena se nahaja 200 metrov severno nad Črnim Kalom. Dostop do stene je skozi Črni Kal, nato po makadamski cesti do stene in desno po poti pod steno.

Opis:

Steno smo v grobem razdelili tri dele.

Levi del se nahaja levo od stolpa. Za ta del je značilno, da se v njem ne pleza.

Osrednji del zajemo steno od stolpa (vključno z njim) do markirane poti, ki prečka steno. V tem predelu poteka aktivno plezanje že več kot 20 let.

Desni del, je preostanek sten od markirane poti, do železniškega useka. V slednjem se je začelo množično plezati šele v letu 1999.

Za osrednji del je značilna manjša višina sten, ki v povprečju znaša slabih dvajset metrov. Stene v tem delu so deloma zakrite z drevjem. Za desni del je značilna nekoliko višja višina stene, predvsem pa večja izpostavljenost, saj je pobočje pod steno bolj strmo in sprva neporaščeno. Tako stene ne zakriva drevje. Dobro opazna je tudi velika zajeda, ki je vidna tudi iz vasi Črni Kal. Črnikalska stena je obrnjena proti jugozahodu.

Aktualnost iz plezalskega vidika:

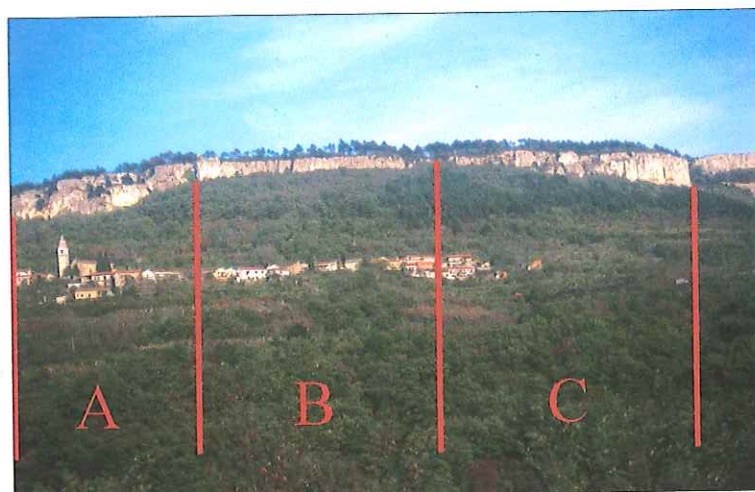
Močno zaraslo steno z bršljanom so leta 1974 očistili. Takrat so nastale tudi prve plezalne smeri. Plezanje se je močneje razmahnilo v začetku osemdesetih let. Do lanskega leta se je plezalo izključno v osrednjem delu stene, v zadnjem letu pa je nastalo več novih smeri v desnem delu. Danes je v Črnikalški steni okrog 120 plezalnih smeri. Črnikalska stena je priljubljeno plezališče, kjer se pleza praktično preko celega leta, še najmanj poleti. Na borovcih nad plezališčem so opazne močne odrgnine zaradi spuščanja po vrveh. V drugi polovici devetdesetih let so plezališče na novo opremili s svedrovci.

Slika 11: Fotografija Črnikalške stene

A = levi del

B = osrednji del

C = desni del

Slika 12: Položaj Črnikalške stene na karti

1.3.7 Ime stene: S7

Lokacija:

Stena se nahaja 800 metrov severno od Loke. Dostop do stene je po kolovozu mimo cerkve v Loki.

Opis:

Osamljena stena trikotne oblike je dokaj neopazna saj je nekako pogreznjena v pobočje med Črnim Kalom in Loko. Visoka je skoraj 40 metrov in prav toliko tudi široka. Iz leve strani se vanjo zajeda poraščena polica. Osrednji del je navpičen in mestoma previsen.

Aktualnost iz plezalskega vidika:

Steno uvrščam med potencialna plezališča.

Prvi znaki plezanja so se v steni pojavili razmeroma pozno, verjetno zaradi njene majhnosti in neopaznosti. V letu 1997 so bile v steni speljani tri plezalne smeri, katere so neznanci kasneje istega leta onesposobili (odstranjena je bila večina svedrovcev). Danes so v steni samo posamezni svedrovci.

Slika 13: Fotografija stene S7

Slika 14: Položaj stene S7 na karti

1.3.8 Ime stene: **Podpeška stena (S8)**

Lokacija:

Pod imenom Podpeška stena pojmujem skupino sten severno, tik nad vasjo Podpeč.

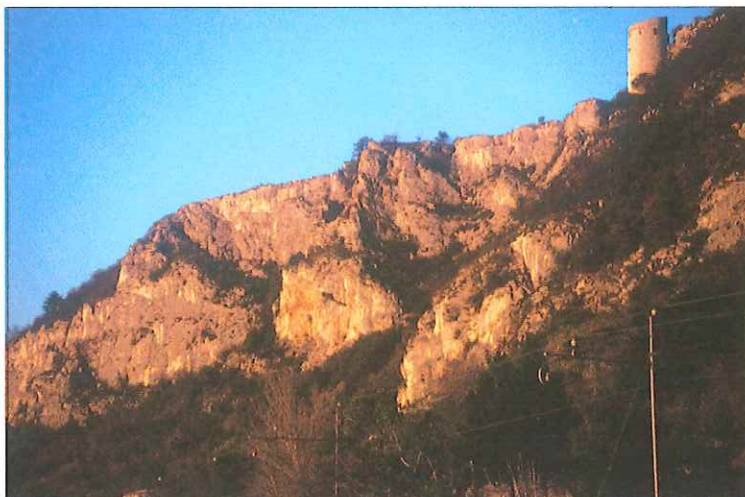
Opis:

Gre za kompleks proti jugozahodu obrnjenih ostenij nad Podpečjo. Stene so večinoma navpične, visoke od nekaj, pa do skoraj 50 metrov. Ponekod so porasle z bršljanom.

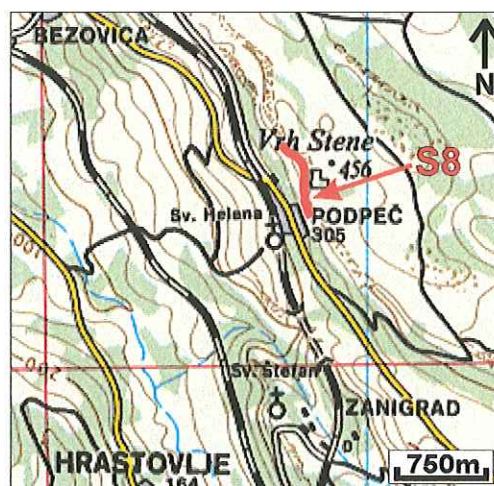
Aktualnost iz plezalskega vidika:

Podpeško steno uvrščam med potencialna plezališča, saj so v njej opazne le posamezne plezalne smeri, predvsem v njenem levem delu. Steno prečka plezalna pot, katere uporaba je zaradi Odredbe o prepovedi vznemirjana ptic na območju Kraškega roba prepovedana.

Slika 15: Fotografija Podpeške stene

Slika 16: Položaj Podpeške stene na karti

1.3.9 Ime stene: Štrkljevica (S9)

Lokacija:

Stena se nahaja 300 metrov severno od Zanigrada. Dostop do stene je mogoč iz Zanigrada ali Podpeči.

Opis:

Močno razčlenjena, okrog 70 metrov visoka, proti jugozahodu obrnjena stena. Zanja je značilna polica, po kateri je speljana pot. Stena je nad potjo navpična in po večini previsna, pod potjo pa je naklonina manjša. Za steno je značilna rumena barva skal, kar priča o njeni previsnosti. Par deset metrov za steno je železniški tunel, ki poteka vzdolž skoraj celotne stene.

Aktualnost iz plezalskega vidika:

V začetku devetdesetih let so začele v Štrkljevici nastajati prve plezalne smeri, glavnina pa jih je nastala sredi devetdesetih. Danes je večina klinov iz omenjenih smeri odstranjenih. Prav tako so odstranjeni plezalni rekviziti s poti, ki je prečkala steno. Uporaba poti je zaradi Odredbe o prepovedi vznemirjanja ptic na območju Kraškega roba prepovedana.

Slika 17: Fotografija Štrkljevice

Slika 18: Položaj Štrkljevice na karti

1.3.10 Ime stene: **Veli Badin (S10)**

Lokacija:

Stena se nahaja nad cesto Sočerga – Buzet. Dostop do stene je po cesti iz Movraža proti Krogu.

Opis:

Za to okrog 20 metrov visoko in več sto metrov dolgo ostenje so značilni številni spodmoli s kapniškimi tvorbami. Stena je obrnjena proti jugozahodu.

Aktualnost iz plezalskega vidika:

V začetku devetdesetih let so se v steni pojavile prve plezalne smeri, ki do danes niso postale prav številne. Steno prečka tudi plezalna planinska pot, katete uporaba je zaradi Odredbe o prepovedi vznemirjana ptic na območju Kraškega roba prepovedana.

2. POPIS GNEZDILK V STENAH KRAŠKEGA ROBA, KJER SO OBSTOJEČA IN POTENCIALNA PLEZALIŠČA

2.1 MATERIAL IN METODE

V obdobju od začetka februarja do konca maja 2000 smo popisali deset sten, izločenih v prvi fazi (glej tabelo 1). To so stene v katerih obstajajo plezališča, oziroma se kaže interes za nastanek novih.

Večino sten (S1, S2, S4, S6, S7, S8) smo do konca maja popisali v dveh popisnih dnevih, preostale pa zaradi njihove velikosti v treh popisnih dnevih. Z namenom potrditi gnezditve posameznih vrst, smo opravili še dodatne popise v juniju.

Pri popisovanju smo ugotavljali gnezditve na podlagi prinašanja hrane v steno oz. v gnezdo. V večini primerov je bilo možno mladiče v gnezdih videti s teleskopom, ali jih vsaj slišati. Uporabljali smo teleskop SWAROVSKI AT 80 HD in daljnogled SWAROVSKI 7×42 HD. Stene v katerih ni veljala Odredba o prepovedi vznemirjanja zavarovanih vrst ptic na območju Kraškega roba (Uradni list RS, št. 22/99) smo v dnevih, ko je bilo v njih prisotno plezanje, pregledali s pomočjo vrvne tehnike. Na ta način smo poskušali najti tudi opuščena gnezda. Vsako steno smo popisali tudi ponoči. Pri tem smo gnezdilce sten ugotavljali na podlagi njihovega spontanega oglašanja. V stenah S3, S4, S5, S9 smo opravili dva nočna obiska, v preostalih stenah pa po enega.

Stenam se zaradi možnega vznemirjanja redkih in ogroženih vrst ptic nismo približevali na razdaljo manj kot 50 metrov, razen v primerih, ko je v njih potekalo plezanje. To je bilo v stenah S1, S2, S3, S4, S5 in S6. Pojav plezanja smo opazili tudi v steni S10 in sicer smo opazili sveže sledove magnezije po oprimkih v osrednjem predelu stene. V preostalih treh stenah plezanja v času popisa (februar do maj 2000) nismo zaznali.

Prav tako smo v času popisa v stenah opazovali ljudi, ki so uporabljali pešpoti in sicer v stenah S6, S8, S9, S10. Edina stena v kateri med popisom nismo zaznali človeške dejavnosti je bila S7.

Pri opisih mest kjer ptice gnezdijo se pogosto uporablja razdelitev na levi, osrednji in desni del. Vse strani so določene tako, da gledamo od juga proti severu. Večkrat smo natančno lokacijo opredelili s pomočjo plezalnih smeri. Za razlago glej Plezalni vodnik Slovenija, Sidarta 1999.

2.1 REZULTATI POPISA PTIC V STENAH NA KRAŠKEM ROBU PO POSAMEZNIH STENAH V LETU 1999

2.1.1 Stena nad vasjo (S1)

V steni gnezdijo velika sinica *Parus major*. V njej se občasno zadržujejo domači golobi *Columba livia domestica* in puščavec *Monticola solitarius*. Iz levega dela stene se je v obeh nočnih obiskih stene oglašal samec velikega skovika *Otus scops*. Pri dodatnih dveh nočnih obiskih, ki so bili opravljeni v maju se je samec oglašal nižje med hišami v vasi, zato sklepamo, da v steni ne gnezdijo.

V steni so vsakodnevno prisotni plezalci, ki plezajo po večini v njenem desnem delu. V predelu, kjer je plezanje najpogostejše, nismo zaznali nobene gnezdeče ptičje vrste.

2.1.2 Babna (S2)

V steni gnezdita dva para skalnih golobov *Columba livia*, 5-10 parov planinskih hudournikov *Apus melba*, par puščavcev *Monticola solitarius* in šmarnica *Phoenicurus ochruros*.

Navadna postovka *Falco tinnunculus*, ki je gnezdila v prejšnjih letih tik ob vrhu smeri Steber jutranje zvezde, letos v Babni ne gnezdí, vendar se par občasno pojavlja ob steni.

V steni poteka vsakodnevno plezanje, ki je ob prostih dnevih in popoldnevih zelo množično. Ob plezalnih smereh, ki so bile tekom raziskave najbolj obiskane, nismo zasledili gnezdečih ptic. Levo tik ob plezalne smeri Si puo fare, smo našli več opuščenih gnezd skalnih golobov.

2.1.3 Velika stena (S3)

V steni gnezdí 10-15 parov skalnih golobov *Columba livia*, ki so pomešani z mestnimi *Columba livia domestica*. Gnezdijo v luknjah nad jamo v spodnjem levem delu stene. V tem delu stene je tudi kolonija mestnih lastovk *Delichon urbica*, ki po oceni šteje od 70-80 parov.

V osrednjem delu stene gnezdijo planinski hudourniki *Apus melba*, ki jih je okrog 50 parov.

V levem delu stene gnezdí puščavec *Monticola solitarius*, v skrajno levem delu (smer Žaga) pa šmarnica *Phoenicurus ochruros*.

V steni se od zime naprej zadržuje par sokolov selcev *Falco peregrinus*. Gre za odraslega samca in prvoletno samico. Opaženo je bilo obredno hranjenje samice in prinašanje hrane v steno s strani odraslega samca. Par v steni ni gnezdil, čeprav se je v njej zadrževal v gnezditvenem obdobju in v njej tudi prenočeval.

V steni verjetno gnezdí tudi veliki skovik *Otus scops*, saj smo 2 krat od treh nočnih obiskov zaznali oglašanje dveh samcev v steni.

Na zgornjem robu stene, kjer se svet postopoma položi, gnezdí slegur *Monticola saxatilis*.

Velike uharice *Bubo bubo* in kavke *Corvus monedula*, ki sta v preteklosti gnezdili v steni nismo zaznali. Prav tako nismo našli nobenih sledov njune prisotnosti.

2.1.4 Velika stena – desni del (S4)

Stena je v bistvu združena z Veliko steno, kot samostojno pa jo uvrščamo zaradi popolnoma drugačne ekspozicije kot jo imajo preostali deli Velike stene. Poleg tega za desni del velja drug varstveni režim (Odredba o prepovedi vznemirjanja zavarovanih vrst ptic na območju Kraškega roba, Uradni list RS, št. 22/99).

V centralnem delu stene gnezdí puščavec *Monticola solitarius* in eden do dva para planinskega hudournika *Apus melba*. V steni so opuščena gnezda kavk *Corvus monedula* in krokarja *Corvus corax*. Kavke se samo občasno pojavijo v steni. V steni gnezdita tudi dva para velike sinice *Parus major*.

V steni smo zaman skušali potrditi prisotnost velike uharice *Bubo bubo*, ki se je do jeseni leta 1999 redno pojavljala v njej in pred leti tudi gnezdila.

2.1.5 Mišja peč (S5)

V steni gnezdi 15-20 parov kavk *Corvus monedula*, ki gnezdijo po luknjah, pretežno v osrednjem delu stene. Največ gnezd je v luknjah, ki se nahajajo nad polovico višine stene, kjer se že večina plezalskih smeri konča. V spodnji polovici stene je več lukenj, v katerih so v preteklosti gnezdile, praznih. Kavke gnezdijo med smerema Kurčji rock in Hrenovka.

Poleg kavk, gnezdijo v steni še planinski hudourniki *Apus melba* (30-40 parov) in skalni golobi *Columba livia*, ki so pomešani z domačimi *Columba livia domestica*. Gnezdijo v luknjah levega dela stene, levo nad t.i. Tedijsko luknjo, posamič tudi v srednjem delu stene. V steni jih gnezdi okrog 10 parov. V centralnem delu stene, kjer so v preteklosti gnezdili, letos niso.

V levem delu stene gnezdi tudi par puščavcev *Monticola solitarius*. Gnezdi na robu stene, v predelu, ki je najbolj oddaljen od plezalnih smeri.

Od pogostejših gnezdilcev so v Mišji peči še velika sinica *Parus major* – trije pari in plavček *Parus caeruleus* – en par.

Ob vsakem popisu stene, smo opazovali tudi par postovk *Falco tinnunculus*, ki v steni gnezdi.

Ob nočnem popisu stene smo ugotovili tudi prisotnost lesne sove *Strix aluco*. Velika uharica *Bubo bubo*, ki je v steni zadnjič gnezdila leta 1986, v steni ni več prisotna.

2.1.6 Črnikalska stena (S6)

Steno smo v jesenskem pregledu v grobem razdelili na dva dela. Na t.i. levi in desni del, ki ju loči markirana pot speljana preko stene. Potrebna pa je bila še nadaljnja delitev levega dela stene na dva dela. Tako ločimo levi, osrednji in desni del (glej opis stene).

Glede gnezdečih ptic je najbogatejši levi del Črnikalske stene, v katerem gnezdi krokar *Corvus corax*, smrdokavra *Upupa epops* in puščavec *Monticola solitarius*. Poleg tega gnezdi v tem delu še par velike sinice *Parus major* in plavčka *Parus caeruleus*.

V osrednjem delu gnezdi le velika sinica *Parus major*. V tem delu je plezanje zelo pogosto in množično.

V desnem delu gnezdijo posamič dva do trije pari skalnih golobov *Columba livia*. Na tem delu stene se pojavlja še par puščavcev *Monticola solitarius* in postovk *Falco tinnunculus*. Vendar gnezditvev ni bila potrjena. Prav tako se je v steni zadrževala smrdokavra *Upupa epops* vendar znakov gnezdenja nismo zaznali. V levem delu stene je postovka v preteklosti gnezdila. Prav tako smo našli več opuščenih gnezd skalnih golobov.

2.1.7 stena - S7

Med popisanimi stenami, je stena S7 najmanjša. V njej gnezdijo posamični pari planinskega hudournika *Apus melba* (3 pari). Stena za gnezdenje ostalih ptic tudi nima primernih lukenj.

V steni v času raziskave nismo zaznali prisotnosti plezanja.

2.1.8 Podpeška stena (S8)

V levem delu gnezdi 5 parov planinskih hudournikov *Apus melba* in puščavec *Monticola solitarius*. V centralnem delu gnezdita eden do dva para skalnih golobov *Columba livia* trije do pet parov planinskih hudournikov *Apus melba* in puščavec *Monticola solitarius*.

V centralnem delu gnezdi tudi par postovk *Falco tinnunculus*, levo od centralnega dela gnezdi krokar *Corvus corax*.

V steni v času raziskave nismo zaznali prisotnosti plezanja, opaženi pa so bili posamični planinci na poti čez steno.

2.1.9 Štrkljevica (S9)

V steni gnezdi okrog 40 parov planinskih hudournikov *Apus melba*. Gnezdijo pretežno v centralnem, najvišjem delu stene, okrog velike navpične votline v steni. V tem predelu gnezdijo tudi kavke *Corvus monedula*, ki jih je osem parov. V steni gnezdi en par krokarja *Corvus corax* in puščavca *Monticola solitarius*.

V omenjeni votlini in levo od nje gnezdijo trije pari skalnih golobov *Columba livia* in sicer dva v votlini in eden levo v steni.

V steni se zadržuje tudi par postovk *Falco tinnunculus*, ki v steni ne gnezdijo.

Od sov so bili v steni ugotovljeni dva do trije pari velikega skovika *Otus scops*, ki v steni verjetno tudi gnezdijo. Oglašanje treh samcev in samice je bilo v dveh nočnih obiskih poslušano iz stene.

Na vrhu stene smo našli dva izbljuvka velike uharice *Bubo bubo*, kar priča o njenem občasnem pojavljanju v steni, vendar velika uharica v Štrkljevici ne gnezdijo.

V steni nismo zaznali prisotnosti plezanja, v obdobju, ko je trajal popis.

2.1.10 Veli Badin (S10)

V steni gnezdi krokar *Corvus corax* in puščavec *Monticola solitarius*. V navpičnih luknjah spodmolov posamično gnezdijo planinski hudourniki *Apus melba* (10 parov). V steni gnezdita dva para skalnih golobov *Columba livia*, postovka *Falco tinnunculus* in velika sinica *Parus major* (2 para).

V steni je opuščeno gnezdo planiskega orla *Aquila chrysaetos* mimo katerega je speljana planinska pot.

Poleg planincev smo v steni zaznali tudi pojav plezanja in sicer sledove magnezije na oprimkih v steni. Plezalcev v času popisa nismo videli.

	Stena nad vasjo (S1)	Babna (S2)	Velika stena (S3)	Velika stena-desni del (S4)	Mišja peč (S5)	Črnkalska stena (S6)	S7	Podpeška stena (S8)	Štrkljevica (S9)	Veli Badin (S10)	Σ
planinski orel <i>Aquila chrysaetos</i>										!	0
postovka <i>Falco tinnunculus</i>		P!			1	P!		1!	P	0-1*	2-3
sokol selec <i>Falco peregrinus</i>			P								0
skalni golob <i>Columba livia</i>	P	2!	10-15		10!	2-3!		1-2!	3!	2!	30-37
veliki skovik <i>Otus scops</i>	P		0-2*						0-3*		0-6
velika uharica <i>Bubo bubo</i>			!	!	!				P!		0
lesna sova <i>Strix aluco</i>					0-1*						0-1
planinski hudournik <i>Apus melba</i>		5-10	50	1-2	30-40		3	8-10	40	8-10	145-165
smrdokavra <i>Upupa epops</i>						1					1
mestna lastovka <i>Delichon urbica</i>			70-80								70-80
šmarnica <i>Phoenicurus ochruros</i>		1	1								2
slegur <i>Monticola saxatilis</i>			1								1
puščavec <i>Monticola solitarius</i>	P	1	1	1	1	1		2	1	1	9
plavček <i>Parus caeruleus</i>					1	1					2
velika sinica <i>Parus major</i>	1			2	3	1				2	9
kavka <i>Corvus monedula</i>			!	P!	15-20!			!	8!	!	23-28
crokar <i>Corvus corax</i>				P!		1		1	1	1	4

Tabela 2: Pregled vrst in njihovih številčnosti, ki se pojavljajo v izbranih stenah na območju Kraškega roba. P-vrsta se pojavlja v steni, a v njej ne gnezdi

* - vrsta je verjetna gnezdilka v steni

1,2,3,... - št. parov določene vrste v steni

! - v steni so bila najdena opuščena gnezda vrste

3. NARAVOVARSTVENO OVREDNOTENJE PODATKOV IN PRIPOROČILA ZA USKLAJEVANJE INTERESOV PLEZALCEV Z VAROVANJEM PTIC

3.1 UVOD:

V poročilu obravnavamo samo gnezdilke, ki so vezane na gnezdenje v skalnih sten. Vrste, ki ne gnezdiijo v stenah, a se ob njih redno pojavljajo, v poročilo niso vključene. Takšne vrste so npr. sršenar *Pernis apivorus*, kačar *Circaetus gallicus* in skalni strnad *Emberiza cia*. Prav tako v poročilu ni vključen skalni plezalček *Tichodroma muraria*, ki se na Kraškem robu redno pojavlja pozimi.

3.2 NARAVOVARSTVENO OVREDNOTENJE REZULTATOV:

Kljub dejstvu, da je na območju Kraškega roba veliko skalnih sten, so za gnezdenje ptic pomembne le nekatere. Od skupaj 59 sten jih je za gnezdenje zelo pomembnih le 10 (MARČETA 1994), oziroma 12 če upoštevamo razdelitev, ki je uporabljena v tej raziskavi. Od teh dvanajstih smo jih v raziskavi zajeli 9 (75%), saj smo v njih našli sledove plezanja. To kaže, da so stene, ki jih plezalci izbirajo za športne poligone po večini zelo primerne za gnezdenje ptic (MIHELIČ 1998). Praviloma so plezalne smeri speljane v predelih sten, kjer so ptičja gnezda. Pojav je lepo razložljivi. Ptice najpogosteje gnezdiijo v visokih, suhih in previsnih delih sten, kjer razčlembe omogočajo namestitve gnezd. Omenjene lastnosti privlačijo tudi plezalce (MIHELIČ & MARČETA 2000). Negativni vpliv plezanja na tam živeče ptice je bil že večkrat opisan (MARČETA 1994, MIHELIČ & MARČETA 2000, ŠKORNIK 1992).

Naravovarstveni pomen obravnavanih 17 gnezdilcev se kaže tako na mednarodni kot državni ravni. 10 jih je uvrščenih med ptice evropske naravovarstvene pozornosti (SPEC). Od slednjih so tri navedene tudi na dodatku Ptičje direktive. Rdeči seznam (BRAČKO ET AL. 1994) vključuje 9 vrst.

	SPEC	annex 1	rdeči seznam
planinski orel <i>Aquila chrysaetos</i>	3	+	V3
postovka <i>Falco tinnunculus</i>	3	–	V3
sokol selec <i>Falco peregrinus</i>	3	+	E2
skalni / domači golob <i>Columba livia</i>	–	–	E2
veliki skovik <i>Otus scops</i>	2	–	E2
velika uharica <i>Bubo bubo</i>	3	+	E2
lesna sova <i>Strix aluco</i>	4	–	–
planinski hudournik <i>Apus melba</i>	–	–	–
smrdokavra <i>Upupa epops</i>	–	–	E2
mestna lastovka <i>Delichon urbica</i>	–	–	–
šmarnica <i>Phoenicurus ochruros</i>	–	–	–
slegur <i>Monticola saxatilis</i>	3	–	V3
puščavec <i>Monticola solitarius</i>	3	–	R4
plavček <i>Parus caeruleus</i>	4	–	–
velika sinica <i>Parus major</i>	–	–	–
kavka <i>Corvus monedula</i>	4	–	–
krokar <i>Corvus corax</i>	–	–	–

Tabela 3: Naravovarstveni status obravnavanih vrst na Kraškem robu:

- SPEC – vrste evropske naravovarstvene pozornosti
- SPEC 2: Vrsta, katere prevladujoči del (več kot 50%) populacije ali ozemlja je osredotočen v Evropi in ima v Evropi status ogroženosti.
- SPEC 3: Vrsta, katere prevladujoči del (več kot 50%) populacije ali ozemlja leži zunaj Evrope, a ima v Evropi status ogroženosti.
- SPEC 4: Vrsta katere prevladujoči del (več kot 50%) populacije ali ozemlja je osredotočen v Evropi, vendar v Evropi nima statusa ogroženosti.
- + : Vrste, ki je vključena v dodatek Ptičje direktive.
- E2: V Sloveniji močno ogrožena vrsta.
- V3: V Sloveniji ogrožena vrsta.
- R4: V Sloveniji potencialno ogrožena vrsta.

3.2.1 NARAVOVARSTVENA OBRAVNAVA POSAMEZNIH VRST

3.2.1.1 PLANINSKI OREL *Aquila chrysaetos*

Naravovarstveni status:

Vrsta je evropsko naravovarstveno pomembna in je uvrščena v kategorijo SPEC 3. Vključena je tudi na dodatek Ptičje direktive. V Sloveniji ima status ogrožene vrste in velja za redko.

Na Kraškem robu je planinski orel občasen gnezdilec. Na obravnavanih desetih stenah sta znani le dve gnezdišči, od tega en podatek (Velika stena) ni popolnoma zanesljiv. V Velem Badinu je planinski orel gnezdil leta 1985 (ŠKORNIK 1985). Mimo gnezda je bila naslednje leto speljana planinska pot. Po ureditvi te poti pleninski orel v omenjenem gnezdu ni več gnezdil (MARČETA & MIHELIČ 2000).

Stene Kraškega roba, predstavljajo edino gnezdišče planinskega orla v submediteranski zoogeografski regiji v Sloveniji in so zaradi tega izrednega pomena za obstoj te vrste v njej. Regije so povzete po MRŠIČ 1997. Negativen vpliv prisotnosti človeka v bližini gnezda se je na Kraškem robu pokazal na primeru gnezda v Velem badinu. Planinski orel trenutno za gnezdenje v omenjeni steni nima možnosti, saj se pot mino gnezda še vedno uporablja, v steni pa je nadelanih tudi več plezalnih smeri. Vrsta je občutljiva celo leto, saj ima zelo dolgo predgnezditveno in gnezditveno obdobje. Motnje na gnezdu po speljanju mladičev v jeseni imajo lahko vpliv na spremembo mesta gnezdenja v naslednjem letu, saj vrsta začne izbirati gnezdišče že jeseni.

3.2.1.2 POSTOVKA *Falco tinnunculus*

Naravovarstveni status:

Vrsta je evropsko naravovarstveno pomembna in je uvrščena v kategorijo SPEC 3. V Sloveniji ima status ogrožene vrste.

V letih 1991-94 so postovke potrjeno gnezdile v štirih izmed izbranih sten (MARČETA 1994), letos pa v dveh. Verjetno ima na upad števila postovk vpliv plezanje, saj so v stenah S2 in S6 plezalne smeri speljane le nekaj metrov od gnezda. Obe gnezdi sta bili v letošnjem letu opuščeni.

3.2.1.3 SOKOL SELEC *Falco peregrinus*

Naravovarstveni status:

Vrsta je evropsko naravovarstveno pomembna in je uvrščena v kategorijo SPEC 3. Vključena je tudi na dodatek Ptičje direktive. V Sloveniji ima status močno ogrožene vrste in velja za zelo redko.

Na Kraškem robu je v preteklosti verjetno gnezdil (MARČETA 1994), novjših podatkov, ki bi govorili o potrjeni gnezditvi pa ni.

V Veliki steni se od zime 1999/00 naprej redno zadržuje par sokolov selcev *Falco peregrinus*. Gre za odraslega samca in prvoletno samico. Opaženo je bilo obredno hranjenje samice in prinašanje hrane v steno s strani odraslega samca. Par v steni ni gnezdil, čeprav se je v njej zadrževal v gnezditvenem obdobju in v njej tudi prenočeval. Ob pojavu plezalcev v Veliki steni ali njenem desnem delu je bilo opazovano razburjeno vedenje para.

Sokol selec je pretekli in potencialni gnezdilec Kraškega roba. Trenutno, sodeč po razburjenem vedenju para razmere zanj v Veliki steni še niso primerne.

3.2.1.4 SKALNI GOLOB *Columba livia*

Naravovarstveni status:

V Evropi vrsta nima varstvenega statusa, v Sloveniji pa velja za močno ogroženo vrsto.

Gnezdi kolonijsko ob vstopih v jame, v večjih luknjah ali spodmolih. Žal ni podatkov, koliko skalnih golobov je gnezdilo v obravnavanih stenah pred začetkom plazanja. Opuščena gnezda te vrste smo našli v stenah (S2, S5, S6, S8, S9, S10), od tega največ v S2 in S5 in S6, kjer je plezanje zelo pogosto. Na podlagi tega lahko sklepamo, da plezanje verjetno močno negativno vpliva na gnezditvev skalnega goloba.

3.2.1.5 VELIKI SKOVIK *Otus scops*

Naravovarstveni status:

Vrsta je evropsko naravovarstveno pomembna in je uvrščena v kategorijo SPEC 2. V Sloveniji ima status močno ogrožene vrste z utemeljitvijo, da je ozko specializirana vrsta, katere gnezditveni habitat se v Sloveniji vidno krči, ali pa je posebej občutljiva za človekove vplive. Veliki skovik kot verjeten gnezdilec sten Kraškega roba je tokrat opisan prvič. Kot verjetno gnezdilko ga uvrščamo zato, ker gnezditev ni bila potrjena, vendar je vedenje osebkov, ki so bili popisani, kazalo na gnezditev. Za dokaz gnezditve bi bil potreben natančen pregled stene v gnezditvenem obdobju, česar metoda, po kateri smo popisovali ni vključevala. Teritorialno vedenje samcev v treh stenah je edini znan tovrstni primer v Sloveniji.

3.2.1.6 VELIKA UHARICA *Bubo bubo*

Naravovarstveni status:

Vrsta je evropsko naravovarstveno pomembna in je uvrščena v kategorijo SPEC 3. Vključena je tudi na dodatek Ptičje direktive. V Sloveniji ima status močno ogrožene vrste. Plezanje in pohodništvo, v kolikor so poti speljane v neposredni bližini sten, imata na gnezdenje velike uharice negativen vpliv. Obstoj gnezdeče populacije velike uharice na Kraškem robu je verjetno zaradi plezanja in pohodništva močno ogrožen (MARČETA & MIHELIČ 2000), zato potrebuje učinkovito varstvo. V času popisa nismo zaznali gnezditve velike uharice v izbranih stenah. Pojavljala se je samo v Štrkljevici (S9), vendar v njej ni gnezdila. Zaskrbljujoč je podatek, da je pred začetkom plezanja gnezdila v treh stenah, ki jih je zapustila kmalu po pojavu te dejavnosti v njih (MARČETA & MIHELIČ 2000). Vrsta je občutljiva celo leto, saj ima zelo dolgo predgnezditveno in gnezditveno obdobje. Motnje na gnezdu v jeseni imajo lahko vpliv na spremembo mesta gnezdenja v naslednjem letu, saj vrsta začne izbirati gnezdišče že jeseni. Vrsta potrebuje učinkovito varstvo preko celega leta. V stenah, kjer je do pojava plezanja gnezdila, bi morala veljati celoletna prepoved plezanja.

3.2.1.7 LESNA SOVA *Strix aluco*

Naravovarstveni status:

Vrsta je evropsko naravovarstveno pomembna in je uvrščena v kategorijo SPEC 4. V Sloveniji nima statusa ogroženosti.

Čeprav ta vrsta sove pogosto gnezdi v skalovju, zapisov o gnezdenju te vrste na kraškem robu iz preteklosti ni. Ob nočnih popisih sten smo dvakrat zapovrstjo naleteli na oglašanje samca te vrste v Mišji peči (S5), kar govori o verjetni gnezditvi. Mladičev, kasneje v steni nismo slišali. Po pripovedih plezalcev, je ta vrsta gnezdila v Mišji peči tudi v preteklih dveh letih, vendar so jajca na gnezdu propadla. Preko gnezda je bila speljana plezalna smer.

Možno je, da je pojavljanje lesne sove v Mišji peči povezano z pregonom velike uharice s strani plezalcev, saj velika uharica lesno sovo pleni.

3.2.1.8 PLANINSKI HUDOURNIK *Apus melba*

Naravovarstveni status:

Vrsta nima naravovarstvenega statusa.

Kraški rob je značilno gnezdišče planinskega hudournika, saj na njem gnezdi večina slovenske populacije. Gnezditev je bila potrjena v osmih od desetih pregledanih sten, kar ga uvršča v enega izmed najznačilnejši gnezdilcev tega območja. S skupno oceno od 145 do 165 gnezdečih parov je tudi najštevilčnejši gnezdilec izbranih sten.

O tem, kako številčen je bil planinski hudournik pred začetkom plezanja na Kraškem robu nimamo podatkov, zato tudi ne morem govoriti o vplivih plezanja na to vrsto. Območje kjer gnezdi je potrebno varovati, saj predstavlja tipičen življenjski prostor omenjeni vrsti.

3.2.1.9 SMRDOKAVRA *Upupa epops*

Naravovarstveni status:

Vrsta v Evropi nima naravovarstvenega statusa. V Sloveniji velja za močno ogroženo vrsto. Smrdokavra je zelo redka gnezdilka sten na Kraškem robu. S popisom v izbranih stenah smo našli en gnezdeč par v Črnikalski steni. Par je gnezdil v levem delu stene, kjer se ne pleza. V desnem delu je bil prav tako opazovan par smrdokavre, ki v steni ni gnezdil. V tem delu stene je v zadnjem letu nastalo več novih smeri.

3.2.1.10 MESTNA LASTOVKA *Delichon urbica*

Naravovarstveni status:

Vrsta nima naravovarstvenega statusa.

V stenah kraškega roba je ena sama kolonija mestnih lastovk, ki šteje od 70-80 parov. Gnezdiijo v spodnjem levem delu Velike stene nad jamo. Omenjena kolonija je edini znani primer prvobitnega gnezdišča v Sloveniji, ki leži izven Alp.

Čez kolonijo potekata vsaj dve plezalni smeri vzdolž katerih je bilo opaženih več razrušenih gnezd te vrste.

Omenjen primer gnezdenja na Kraškem robu je izjemen, zato potrebuje ustrezno varovanje.

3.2.1.11 ŠMARNICA *Phoenicurus ochruros*

Naravovarstveni status:

Vrsta nima naravovarstvenega statusa.

Gnezdečo šmarnico smo odkrili v dveh stenah, v Babni (S2) in Veliki steni (S3). Plezanje očitno na to vrsto nima velikega vpliva, saj je v obeh primerih gnezdila v bližini plezalnih smeri.

Vrsta, zaradi svoje pogostnosti in tolerantnosti do človeka ne potrebuje posebnega varovanja na območju kraškega roba.

3.2.1.12 SLEGUR *Monticola saxatilis*

Naravovarstveni status:

Vrsta je evropsko naravovarstveno pomembna in je uvrščena v kategorijo SPEC 3. Vključena je tudi na dodatek Ptičje direktive. V Sloveniji ima status ogrožene vrste.

Skalne stene Kraškega roba niso značilen življenjski prostor slegurja. V bistvu ta vrsta živi po kamnitih travnikih. S popisom ptic v izločenih stenah smo našli eno samo gnezdo puščavca in sicer prav na vrhu Velike stene.

Glede na to, da slegur gnezdi v navpičnih in previsnih stenah bolj po redko, in da ugotovljeno gnezdišče ni v bližini plezalnih smeri, v koliko bo plezanje ostalo v omejenem obsegu na tem področju ne potrebuje posebnega varstva.

3.2.1.13 PUŠČAVEC *Monticola solitarius*

Naravovarstveni status:

Vrsta je evropsko naravovarstveno pomembna in je uvrščena v kategorijo SPEC 3. Vključena je tudi na dodatek Ptičje direktive. V Sloveniji ima status potencialno ogrožene vrste in velja za zelo redko.

Prav tako kot za planinskega hudounika, lahko tudi za puščavca rečemo, da so stene na Kraškem robu zanj značilen življenjski prostor v Sloveniji. Kraški rob pa ni samo značilen življenjski prostor za puščavca, tudi puščavec je značilen za Kraški rob, saj smo gnezditve od desetih sten potrdili kar v osmih, s skupaj devetimi gnezdečimi pari. Za gnezda je bilo značilno, da so bila v predelih sten, oddaljenih od plezalnih smeri.

Glede na to, da je puščavec ogrožen v evropskem merilu, v Sloveniji pa velja za potencialno ogroženo vrsto, mora biti deležen naravovarstvene pozornosti. Za učinkovito varstvo bi bilo potrebno okrog njegovih gnezdišč zagotoviti zadosten miren prostor.

3.2.1.14 PLAVČEK *Parus caeruleus*

Naravovarstveni status:

Vrsta je evropsko naravovarstveno pomembna in je uvrščena v kategorijo SPEC 4. V Sloveniji nima naravovarstvenega statusa in velja za pogosto.

Gnezdo plavčka smo odkrili v Mišji peči in Črnikalski steni. Gnezdo v Mišji peči je bilo v bližini plezalnih smeri, par pa je hranil mladiče celo med tem, ko so v smereh ob gnezdu plezali.

Vrsta, zaradi svoje pogostnosti in tolerantnosti do človeka ne potrebuje posebnega varovanja na območju kraškega roba.

3.2.1.15 VELIKA SINICA *Parus major*

Naravovarstveni status:

Vrsta nima naravovarstvenega in velja za zelo pogosto.

V popisu smo našli 9 parov gnezdečih velikih sinic, ki so gnezdile v petih stenah. Štiri od njih so gnezdile v neposredni bližini plezalnih smeri.

Podobno kot za plavčka bi lahko rekli, da vrsta zaradi svoje pogostnosti in tolerantnosti do človeka ne potrebuje posebnega varovanja na območju kraškega roba.

3.2.1.16 KAVKA *Corvus monedula*

Naravovarstveni status:

Vrsta je evropsko naravovarstveno pomembna in je uvrščena v kategorijo SPEC 4. V Sloveniji nima naravovarstvenega statusa in velja za dokaj pogosto.

Kavko na Kraškem robu še lahko opazujemo v njenem naravnem tipu gnezdišča. Ker po sedanjih podatkih tovrstnih primerov v Sloveniji ni več, lahko rečemo da je oblika gnezdenja v skalnih stenah značilna za Kraški rob. Zaskrbljujoč je podatek, da od leta 1994 v štirih stenah, kjer so gnezdile ne gnezdi več, in da se je število v preostalih dveh zmanjšalo. Količinskih podatkov, o velikosti kolonij nimamo, za to o velikosti zmanjšanja števila gnezdečih parov ne moremo govoriti.

O zmanjšanju števila gnezdečih parov v Mišji peči sklepamo na podlagi najdenih opuščenih gnezd v steni, v Štrkljevici o tem sklepamo poleg opuščenih gnezd še na podlagi izjav domačinov. Število kavk naj bi se s pojavom plezanja v tej steni zmanjšalo iz nekaj deset parov na približno pet do deset (LAZAR –ustno). Da so njihove izjave dokaj točne, govori dejstvo, da so bili letos mnjenja, da se je število popravilo za kakšen par. Popis je pokazal da je letos v steni gnezdilo osem parov kavk.

Plezanje verjetno močno negativno vpliva na gnezdenje kavke v stenah na Kraškem robu. Če se bo nadaljevalo na takšnem obsegu, bomo kavko kot gnezdilca Kraškega roba verjetno izgubili, s tem pa bomo po sedanjih podatkih izgubili zadnji dve gnezdišči v Sloveniji, kjer kavke gnezdijo v skalni steni. Varovanje je s tega stališča nujno in se mora odraziti v prepovedi plezanja v omenjenih dveh stenah.

3.2.1.17 KROKAR *Corvus corax*

Naravovarstveni status:

Vrsta nima naravovarstvenega in velja za dokaj pogosto.

Če primerjamo stanje iz leta 1994, ugotovimo da je vrsta porasla iz enega do dveh gnezdečih parov (MARČETA 1994) na štiri. V vseh štirih primerih gnezdi v predelih sten, kjer ni plezalnih smeri. Krokari za gnezdenje ne potrebuje luknje ali špranje, kot večino do sedaj opisanih vrst, saj lahko splete gnezdo tudi na manjši, od zgoraj odprti polici. Zaradi tega lažje najde mesto za gnezdenje, kot druge vrste, ki gnezdijo izključno v skalnih luknjah ali špranjah, to pa je verjetno razlog da si lažje poišče mesto gnezdenja, stran od plezalnih smeri.

Krokari na področju Kraškega roba ne potrebuje posebnega varstva

3.2.2 NARAVOVARSTVENA OBRAVNAVA POSAMEZNIH STEN

Stene smo razvrstili po naravovarstveni pomembnosti v tri kategorije.

A- ZA PTICE ZELO POMEMBNE STENE:

- Stene v katerih so pred pojavom plezanja gnezdile ali še gnezdijo vrste evropske naravovarstvene pozornosti (vsaj SPEC 3) ki imajo obenem v Sloveniji vsaj status močno ogrožene vrste (E2).
To so naslednje vrste: sokol selec *Falco peregrinus*, veliki skovik *Otus scops* in velika uharica *Bubo bubo*.
- Stene v katerih gnezdi več kot četrtnina vrste, ki ji Kraški rob predstavlja značilno gnezdišče v Sloveniji.
Takšne vrste so: planinski hudournik *Apus melba*, puščavec *Monticola solitarius*, in kavka *Corvus monedula*. Slednja je uvrščena v tu skupino zaradi tega, ker ji stene na Kraškem robu predstavljajo značilno naravno gnezdišče v Sloveniji.

B- ZA PTICE POMEMBNE STENE

- Stene v katerih so pred pojavom plezanja gnezdile ali še gnezdijo vrste evropske naravovarstvene pozornosti (vsaj SPEC 3) ali vrste ki imajo v Sloveniji vsaj status ogrožene vrste (V3).
Omenjene vrste so: planinski orel *Aquila chrysaetos*, postovka *Falco tinnunculus*, skalni golob *Columba livia*, smrdokavra *Upupa epops*, slegur *Monticola saxatilis* in puščavec *Monticola solitarius*.

C- ZA PTICE MANJ POMEMBNE STENE

- Stene, ki ne sodijo v kategorijo A ali B.

3.2.3 ZA PTICE ZELO POMEMBNE STENE (kategorija A)

Na podlagi opisanih kriterijev in rezultatov popisa smo v to skupino uvrstili tri stene in sicer: Veliko steno (S3), Mišjo peč (S5) in Štrkljevico

3.2.3.1 VELIKA STENA:

Stena je uvrščena v to kategorijo zaradi velike uharice *Bubo bubo*, ki je tu gnezdila pred pričetkom plezanja in 50 gnezdečih parov planinskega hudournika *Apus melba*. Pomembni gnezdilki stene sta še puščavec *monticola solitarius* in mestna lastovka *Delichon urbica*, katere kolonija je edina in največja kolonija v naravni steni izven alpskega prostora v Sloveniji. Veliki skovik *Otus scops*, kot verjetna gnezdilka v steni in sokol selec *Falco peregrinus* kot pretekla in potencialna gnezdilka, dajeta steni še dodatni ornitološki pomen. Zaradi navedenega pomena, bi morala biti stena strogo varovana celo leto. Vse človeške dejavnosti v njej ali v njeni neposredni bližini bi morale biti prepovedane.

3.2.3.2 MIŠJA PEČ

Stena je uvrščena v to kategorijo zaradi velike uharice *Bubo bubo*, ki je v njej gnezdila pred pričetkom plezanja in 15-20 parih kavke *Corvus monedula*, ki je predstavlja Kraški rob značilno naravno gnezdišče.

Stena je pomembna tudi zaradi gnezdenja postovke *Falco tinnunculus* in zaradi 30-40 parov planinskega hudournika kateremu predstavlja Kraški rob značilno naravno gnezdišče. K

pomembnosti stene za ptice prispevata tudi puščavec *Monticola solitarius* in skalni golob *Columba livia*.

Zaradi navedenih vrst, bi morala biti stena strogo varovana celo leto. Vse človeške dejavnosti v njej ali v njeni neposredni bližini bi morale biti prepovedane.

3.2.3.3 ŠTRKLJEVICA

Stena je uvrščena v to kategorijo zaradi velike uharice *Bubo bubo*, ki je v njej gnezдила pred pričetkom plezanja, kot tudi 8 parov kavke *Corvus monedula* in 40 parov planinskega hudournika, ki jima predstavlja Kraški rob značilno gnezdišče v Sloveniji.

Veliki skovik *Otus scops* kot verjetna gnezdilka ta pomen še dodatno podkrepi. Pomembna gnezdilka v steni je tudi puščavec *Monticola solitarius*.

Zaradi navedenih vrst, bi morala biti stena strogo varovana celo leto. Vse človeške dejavnosti v njej ali v njeni neposredni bližini bi morale biti prepovedane.

3.2.4 ZA PTICE POMEMBNE STENE (kategorija B)

Na podlagi opisanih kriterijev in rezultatov popisa smo v to skupino uvrstili pet sten in sicer: Babno (S2), Veliko steno-desni del (S4), Črnikalsko steno (S6), Podpeško steno (S8) in Veli Badin (S10).

BABNA

3.2.4.1 Stena je uvrščena v kategorijo B zaradi gnezdečih skalnih golobov *Columba livia* in postovke *Falco tinnunculus*, ki je v preteklih letih gnezдила v njej.

Dodaten pomen dajejo steni še planinski hudourniki *Apus melba*, ki gnezdijo v njej in puščavec *Monticola solitarius*.

Stena je velikega pomena tudi iz plezalskega vidika. Kljub temu, da je stena uvrščena med pomembne naj bo zaradi pomembnosti s plezalskega vidika plezanje v njej dovoljeno preko celega leta.

3.2.4.2 VELIKA STENA-desni del

Čprav je v preteklih letih velika uharica *Bubo bubo* v steni gnezдила, stena zaradi tega ni uvrščena v kategorijo A. Zaradi svoje severovzhodne ekspozicije namreč ni najbolj primerna za gnezditev omenjene vrste. Gnezditev je bila verjetno posledica večjega miru, v primerjavi z preostalim delom Velike stene in je predstavljalo neke vrste nadomestno gnezdišče za to vrsto. Ker stena ni ločena od velike in se je ločeno popisovala zaradi različne ekspozicije in varstvenega režima, ki je veljal zanjo v času popisa, jo vseeno uvrščamo med pomembne stene. V njej od pomembnejših vrst gnezdita še planinski hudournik *Apus melba* in puščavec *Monticola solitarius*.

Ker se stena v bistvu drži preostalega dela Velike stene je pri naravovarstveni obravnavi ne ločujemo od nje. Ločen popis je bil izveden zaradi različne ekspozicije in varstvenega režima, ki je veljal zanjo v času popisa. Zato naj bi zanjo veljal isti varstveni režim, kot za preostali del Velike stene.

3.2.4.3 ČRNIKALSKA STENA

Stena je uvrščena v kategorijo B zaradi gnezdečih skalnih golobov *Columba livia*, postovke *Falco tinnunculus*, ki je v preteklih letih gnezдила v njej in smrdokavre *Upupa epops*. Od pomembnejših vrst v steni gnezdi tudi puščavec *Monticola solitarius*.

Steno smo že ob popisu razdelili na tri dele. Omenjeni predeli so uporabni tudi za usklajevanje interesov med varovanjem ptic in plezalci. Glede na priljubljenost centralnega dela stene naj bi bilo plezanje v njem dovoljeno preko celega leta. Levi in desni del, ki sta za plezanje manj primerna, pomembnejša pa sta za ptice, pa bi bila celo leto varovana. Plezanje bi bilo v obeh predelih prepovedano preko celega leta. Na ta način bi prepovedali plezanje v samo 18 smereh od skupno 120. Plezanje bi bilo tako dovoljeno v 102 smereh, in sicer med smerjo Sandijev raz in smerjo Bojler.

3.2.4.4 PODPEŠKA STENA

Stena je uvrščena v kategorijo B zaradi gnezdečih skalnih golobov *Columba livia* in postovke *Falco tinnunculus*. Od pomembnejših vrst v steni gnezdita tudi puščavec *Monticola solitarius* in palninski hudournik *Apus melba*.

Zaradi vrst, ki gnezdiijo v steni, bi bilo potrebno dovoliti plezanje med 1. avgustom in 15. februarjem. Izven tega obdobja bi moralo biti plezanje v tej steni prepovedano.

3.2.4.5 VELI BADIN

Stena je uvrščena v to kategorijo zaradi planinskega orla *Aquila chrysaetos*, ki je v njej gnezdil pred pričetkom plezanja oz. planinarjenja. Prav tako jo v kategorijo B uvršča postovka *Falco tinnunculus*, ki je v preteklih letih gnezdila in verjetno še vedno gnezdi v njej. Od pomembnejših vrst v steni gnezdi tudi puščavec *Monticola solitarius* in planinski hudournik *Apus melba*.

Zaradi gnezdenja ogroženih vrst in majhnega pokazanega interesa s strani plezalcev, ni morala biti stena varovana preko celega leta. Planinarjenje in pohodništvo v njej in njeni neposredni bližini bi moralo biti prepovedano preko celega leta.

3.2.5 ZA PTICE MANJ POMEMBNE STENE (kategorija C)

V to kategorijo sta uvrščeni Stena nad vasjo (S1) in stena S7. V prvi gnezdi velika sinica *Parus major*, v drugi pa posamični pari planinskega hudournika *Apus melba*. Steni sta na podlagi zgornjih kriterijev za ptice manj primerni.

Plezanje v teh dveh stenah naj ne bi vplivalo na populacije ptic na Kraškem robu, zato je lahko dovoljeno preko celega leta.